No. 13. Zes en dertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) 1888.

DE BAZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Joël II : Ia, Blaast de Bazuin!

Vrijdag 30 Maart. 1888.

Door Haggaï vraagt de Heere ook Neerlands volk:
»Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen en zal dit huis (s Heeren huis) woest zijn? Hagg. 1 : 4.

Dit blad wordt wekelijks, des Vrijdags, uitgegeven. Abonnementsprijs, per drie maanden, franko per post, door geheel het Rijk *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Zuid-Afrika *f* 3.—. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Prijs van afzonderlijke nummers 12½ cent.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Prijs der advertentiën van 1—10 regels *f* 1.—; elke regel meer 10 cts. Boekhandelaars-advertentiën 3/2 maal. Advertentiën en bestellingen gelieve men op werkdagen vrachtvrij te adresseeren aan den DRUKKER G. PH. ZALSMAN te Kampen; Kerk- en Schoolnieuws, benevens in te zenden Stukken en ter recensie bestemde werken aan DE REDAKTIE TE KAMPEN.

'S HEILANDS OPSTANDING.

Hij stond weêr op, ons tot gerechtigheid,
Toen 't derde licht rees uit de kimmen,
Om nu, bekleed met majesteit,
Ten derden hemel op te klimmen:
Daar Hij, in hoogstverheven stand,
Ten troon zit aan Gods rechterhand,
Vanwaar wij Hem ten oordeel wachten,
Met englen en bazuingeschal:
Wanneer Hij alle de geslachten,
't Zij dood of levend, richten zal.

(2 *Ber. v.* 3.)

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

VAN DE SYNODALE COMMISSIE.

Ontvangen voor de Gemeente te Bergum bij den Kerkeraad.

Van een jongeling die vroeger tot de Gem. Bergum behoorde, maar die thans elders woont, een dankoffer voor dat hij zich vrijlootte voor de militie . f 5,—

Van zijne ouders die even als hun zoon nog liefde gevoelen tot de gemeente waartoe zij vroeger behoorden en mede uit dankbaarheid voor 't geluk van hun zoon en voor dat hij daarin Gods hand erkent ook » 5,—

Dat nog veel zulk soort van dankoffers voor Bergum mogen toevloeien.

Ontvangen voor de Gemeente te Nijmegen.

Van de Gem. te Leeuwarden f 15,—
Van F. Franzen en eenige vrienden te 's Hage » 1,50

Ontvangen bij den Kerkeraad te Nijmegen.

Van de Gem. te Almelo f 2.50

Nu er eenige uitkomst voor Nijmegen daagde, laten we ons nu beijveren die uitkomst eene volkomene te maken.

Namens de Syn. Comm.,
J. NEDERHOED, Secr.

Middelstum, 26 Maart 1888.

De Verg. der Classe Sneek zal D. V. gehouden worden te Bolsward op Woensdag 11 April.

Aanvang 's morgens 10 uur.

De Cl. Corresp.
S. T. GOSLINGA.

Bolsward, 29 Mrt. 1888.

Classis Winschoten.

De vergadering dezer Classis zal plaats hebben op Donderdag den 12 April.

J. A. BULT,
Class. Corr.

Meeden, 26 Maart.

De Classis Zierikzee zal D.V. op Woensdag 18 April, 's morgens ten 9 ure, in het kerkgebouw (Meelstraat) vergaderen. Collecten voor de Theol. School, voor het Stud.- en Pred. Wed. en Weezenfonds zullen geïnd worden.

J. A. GOEDBLOED,
Class. Corresp.

Zierikzee, 27 Maart 1888.

De Classis Delft zal D. V. vergaderen op Dinsdag 24 April, op gewonen tijd en plaats.

Js. WISSE Czn.,
Correspondent.

's Gravenhage, 27 Maart 1888.

KATENDRECHT, 20 Maart. Ds. G. de Braal van Dinteloord, heeft voor onze roeping bedankt.

Namens den Kerkeraad,
D. VELDHUIZEN, Scriba.

ROTTERDAM, 21 Maart 1888. Onze beminde oudste Leeraar Ds. D. Klinkert, deelde ons heden mede, een beroep te hebben ontvangen van de Ned. Geref. Kerk (Doleerende) te Groningen.

Wij vleijen ons, dat de vastgelegde banden tusschen den bereepen Leeraar en onze Gemeente in den avond van Zijn voor velen gezegend leven niet zullen behoeven losgerukt te worden.

Helpe de Heere de broeders te Groningen op andere wijze!

Onze hope werd niet beschaamd.

De kennisgeving van bovenstaand beroep aan de gemeente ging — reeds heden — gepaard met de mededeeling, dat Ds. Klinkert daarvoor had bedankt.

Den Heere zij dank!

Namens den Kerkeraad der Chr. Ger. Gemeente,
J. ELFFERS Szn.,
Scriba.

DORDRECHT, 24 Maart 1888. L.l. Donderdagavond bij het eindigen van een gehouden biduur, werden onze harten bij vernieuwing getroffen, toen onze zoo in als buiten de gemeente geachte en beminde Herder en Leeraar Ds. D. J. van Brummen bekend maakte, een beroep te hebben ontvangen van de Ned. Geref. gemeente (Doleerende) te Barneveld.

Het is de hartelijke wensch en bede van kerkeraad, gemeente en vrienden, spoedig uit zijn mond te mogen hooren: „Ik blijf bij u."

Namens den kerkeraad,
G. VAN LEEUWEN, Scriba.

ZALK, 25 Maart '88. Heden namiddag na de godsdienstoefening maakte onze geachte leeraar Ds. A. Voogel aan de gem. bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de gem. te Bierum.

Geve de Heere onzen geliefden leeraar eene Hem welbehagelijke keus te doen.

Namens den Kerkeraad,
J. V. D. WAL, Scriba.

WESTBROEK, 25 Maart. Vrijdagavond na de godsdienstoefening werd onder de leiding van onzen geachten consulent Ds. M. van Minnen van Utrecht, met groote meerderheid van stemmen tot onzen herder en leeraar beroepen, Ds. J. van Henten van Zuid-Beijerland.

De Heere geve zijn dienstknecht licht en wijsheid, om een Gode welbehagelijke keuze te mogen doen, en mocht het zijn dat hij vrijmoedigheid vinde, om die roeping op te volgen, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
A. GROOTENDORST.

DINTELOORD, 26 Maart 1888. Onze gemeente werd voor eenige dagen ontrust door een beroep, dat onze gel. leeraar Ds. G. de Braal van de gem. te Katendrecht ontving; gisteren in den voormiddaggodsdienst werd zij verblijd, door te hooren dat hij voor die roeping had bedankt, en verder onder ons wenschte te verblijven. De Heere doe zijn verblijf onder ons tot een waren zegen verstrekken, opdat zondaren bekeerd, Gods volk vereenigd en de gem. gebouwd worde, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
P. W. VOGELAAR, Scriba.

EDAM, 27 Maart '88. Tot ons innig leedwezen maakte heden onze gel. leeraar bekend, het beroep naar Haulerwijk te hebben aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
J. DE MOES, Scriba.

ALMKERK a/d NIEUWENDIJK, 27 Maart '88. Maakte onze geachte leeraar Ds. K. van Goor Zondag voor acht dagen aan de gemeente bekend, eene roeping uit Baarn ontvangen te hebben, niet lang duurde de onzekerheid over zijn besluit, daar hij reeds l.l. Zondag tot onze blijdschap kan mededeelen, dat hij geen vrijheid had gevonden om deze gemeente te verlaten.

Stelle de Heere zijn dienstknecht aan deze plaats verder ten rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
A. DEN DEKKER.

PUTTERSHOEK, 27 Maart 1888. L.l. Zondag nam onze algemeen beminde herder en leeraar Ds. C. J. Eckhardt, zegenend en plechtig afscheid van deze gemeente. Tot grondslag zijn laatste rede legde hij Hand. 20 : 32: Paulus' biddend vaarwel van de Efezische Broeders. Hoe hingen we, gelijk altijd, maar thans inzonderheid, aan zijn lippen, waar hij ons op driëerlei wees: het treffend tooneel waarop dit biddend vaarwel ons verplaatst; den kernvollen inhoud dien dit biddend vaarwel ons ontvouwt; de doeltreffende toepassing welke dit biddend vaarwel voor een ure als deze ons biedt. Banden werden gevoeld, door meen'gen traan vertolkt. Mochten wij ons 4 jaren en 4 maanden in zijn bezit verheugen, geen wonder dan ook dat hem, na het uitspreken van den zegen, het bekende. „Dat 's Heeren zegen op U daal'" van heeler harte werd toegezongen.

Moge de Heere onze herderlooze gemeente in liefde gedenken en onzen vertrekkenden leeraar voor de gemeente te 's Gravemoer ten rijken zegen stellen en Gods vriendelijk oog in Christus hem met de zijnen altijd en overal gadeslaan.

Namens den Kerkeraad,
S. VAN DE REE, Scriba.

Ontvangen voor de Theol. School.

*Gem. te Kampen	f 49,03
Door D. Molenaar te Koudum voor J. Schut	- 2,—
Van de Gem. te Schoonebeek	- 8,—
„ Gorinchem	- 39,—
„ Hardinxveld	- 3,50
„ Leerdam	- 13,50
„ Herwijnen	- 7,72⁵
„ Noordeloos	- 10,10
„ Zuilichem	- 4,—
„ Well	- 3,10
„ Gameren	- 5,—
„ Poederoijen	- 1,50
„ Hellevoetsluis	- 10,84
„ Gees	- 4,53
„ Gasselter-Nijveen	- 9,88
„ Borger	- 1,62⁵
„ Vries	- 4,86
„ Roden	- 5,—
„ Norg	- 1,58
„ Appelscha	- 4,10
„ Haulerwijk	- 3,—
„ Smilde	- 8,95
„ Dordrecht (Kromhout)	- 40,—
„ Goes	- 25,—
„ Nieuwedorp	- 16,—
„ Wolfaartsdijk	- 11,—
„ Baarland	- 7,70
„ Heinkenszand	- 4,26⁵
„ ter Neuzen	- 25,—
„ Axel	- 10,75
„ Zaamslag	- 8,—

J. NEDERHOED,
penningm.

Middelstum, 26 Maart 1888.

Ontvangen voor de Uitbreiding der Theol. School de volgende Jaarlijksche Bijdrage.

Classis Holten.

Class. Coll. Correspondent Ds. J. Slager te Nijverdal.

Almelo.

A. Nijland . . . f 2,50

J. NEDEROED,
Alg. Thesaurier.

Middelstum, 26 Maart 1888.

Ontvangen voor de Zending.

Door Ds. Zahn, de coll. op het Jaarf. der Chr. Jongel. vereen. te Vries	f 4,50
Van H. Bos te Enschede	- 10,—
Door D. Broekema, de coll. op het jaarf. der Chr. Jong. vereen. te Koornhorn	- 4,10
Door H. Hofstra, van de Chr. Ger. Jongel. vereen. te Francker	- 3,—
Door Ds. Sluijter, gev. in de coll. te Boskoop	- 2,50

B. J. C. G. DE MOEN,
Penningm.

Doesborgh, 27 Maart 1888.

Zending onder Israël.

Van Mej. C. C. A. te Utrecht	f 5,—
Door H. Hofstra, te Franeker. van de Chr. Geref. Jongel.v.	- 3,50

Beide deze gaven zijn van groote beteekenis: de eerste omdat zij vergezeld ging van een zeer waardeerend en bemoedigend schrijven; de andere wijl zij bij vernieuwing het bewijs levert hoe onze Christelijke Vereenigingen een warm hart hebben voor de beminden om der vaderen wil. Zoo kan een enkele bijdrage reeds rijkelijk verkwikken; en daarom ook voor deze onzen innigen dank!

E. KROPVELD,
Secr.-pngmr.

Alblasserdam.

Inw. Zend. in de Prov. Friesland.

Ontvangen van

de Gem. te Blija	f 8,32⁵
„ Burum	- 13,—
„ Dokkum	- 17,38⁵
„ Driesum	- 7,07⁵
„ Ferwerd	- 10,—
„ Holwerd	- 1,50
„ Kollum	- 8,—
„ Lioesens	- 10,60
„ Murmurwoude	- 5,65
„ Wanswerd	- 10,70
„ Hallum	- 16,75
„ Britsum	- 13,—
„ Leeuwarden	- 20,05
„ Stiens	- 3,53
„ Oenkerk	- 8,05
„ Wirdum	- 7,57
„ Marrum	- 8,62
„ Suawoude	- 7,40
„ Hijum	- 2,50
Coll. op het jaarfeest der Chr. Jongelings en Jongedochters Vereeniging te Driesum	- 6,30⁵
door J. Postema van de Chr. G. Jongel. en de Chr. G. Jonged. ver. te Sneek	- 7,—
door K. Zandstra van de Chr. Jongel.-ver. de Prediker te Heereuveen	- 5,—
door H. Kooi van de Chr. Jongel. Ver. te Veenwoudsterwal	- 3,08

Voor al het ontvangene zegt de penm. hartelijk dank, met vrijmoedige en dringende aanbeveling.

G. BRAMER.

Boxum, Maart 1888.

Inwendige Zending in Noord-Brabant.

Ontfangen:

Door H. Velting te Grootegast van de Zendingsvereen. aldaar	f 5,—

Hartelijk dank hiervoor! Wie zendt ons eens een milde gift voor de verspreiding van kostelijke boekjes, als: „Kom tot Jezus" van Newman Hall en andere?

Namens de Comm.,
JS. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 28 Maart '88.

Stichtelijk Lectuur.

Bijeenverzamelde parelen.

De sleutel des hemels is het gebed, en het geloof de hand, die hem draagt.

Bid slechts als een machteloos kind, en God zal U verhooren als een almachtig Vader.

Wij kloppen gaarne aan de deur van een goed vriend, want daar binnen wacht ons een goed en gul onthaal: en zouden wij dan niet veel liever aan den hemel willen kloppen, waar overvloed van brood en troost is?

Het geloof is de mond der ziel, die door het ongeloof wordt gesloten; daarom kan de ongeloovige niet bidden.

De woorden zijn slechts het sieraad, niet het leven des gebeds. Men kan ook een dood lichaam met parelen omhangen.

Gelijk de kleine kinderen door dikwerf met hunne moeder te spreken, hare taal leeren, alzoo ook wij: door ons gestadig bidden, leeren wij de taal van den Heiligen Geest.

God is milder in het geven dan wij in het ontvangen. Abraham bad slechts om een zoon en God gaf hem een ontelbaar nageslacht. Salomo bad sleehts om wijsheid en God gaf hem ook rijkdom. De verloren zoon bad slechts als dienstknecht aangenomen te worden, en er werd een gemest kalf geslacht. In Gods voorraad is meer overig, dan wij verteerd hebben. Hij kan zijnen naam niet verloochenen: Hij heet *God* en al wat *goed* is, doet Hij.

God hoort ons op alle plaatsen. Te middernacht, wanneer alle deuren gesloten zijn, staat nog de hemeldeur voor ons open. In den buik van den visch, in den kuil der leeuwen, in het midden van den brandenden oven, hoort God het gebed der zijnen.

God is nabij een ieder die Hem aanroept, en wel ieder oogenblik, zonder dat Hij den persoon aanziet; ja de gescheurde kleederen, zoo er een gescheurd hart onder gedragen wordt, heeft bij Hem grootere waarde dan het kostbaarste kleed zonder zulk een hart er onder.

NOTTEN.

Beschouwingen.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde vriend!

De verkiezingsdrukte der laatste dagen heeft ons weder eene belangrijke bijdrage geleverd voor de kennis der menschelijke natuur. Voor wie nog twijfelen mocht

aan de waarheid van het getuigenis der Schrift: »hatelijk zijnde en elkander hatende," heeft zich dagelijks kunnen overtuigen van de overeenstemming dier uitspraak met het werkelijke leven.

De liberalen hebben ons geene aanleiding gegeven om gerust te zijn en te roemen in onze hedendaagsche beschaving. Doch waar de andere partijen ook niet zonder zonde zijn, betaamt het niemand den steen op te nemen om den schuldigen te straffen, maar mag elk wel bidden: vergeef ons onze schulden!

Het is mij nog nooit recht duidelijk geweest hoe men Oldenbarneveld heeft kunnen dooden. Maar als ik nu let op de beschuldigingen die, in deze dagen, door vroom en onvroom, tegen sommige personen zijn uitgesproken, dan zeg ik: ja, ik begrijp hoe 't mogelijk is dat in dagen van fellen partijstrijd de een den ander op 't schavot brengt, alleen omdat hij een anderen blik op de dingen heeft en een ander geloof heeft dan zijn buurman.

Gewoonlijk laten de menschen bij een watersnood of andere nationale ramp van eene betere zijde zich kennen, dan bij een verkiezingsstrijd. Zulk een strijd is een ramp in de zedelijke wereld, maar, naar het schijnt, even onvermijdelijk als een watersnood of andere rampen.

En de heer Domela Nieuwenhuis is nu ook zoo tot kamerlid verkozen! De Friezen durven waarlijk wat bestaan! En gij kunt er op rekenen dat er nog heel wat gezeurd zal worden over de vraag: of antirevolutionairen al of niet op den heer Nieuwenhuis hunne stem hebben uitgebracht. De vijanden der antirevolutionairen zullen niet nalaten van deze verkiezing een hondenzweep te maken, om daarmede hun politieke tegenstanders duchtig af te ranselen.

Intusschen is het de vraag of Domela Nieuwenhuis onder de oogen des Konings zal durven komen, en in handen van Z. M. den eed, of de belofte, als volksvertegenwoordiger zal kunnen afleggen. Mij dunkt de man moet een bijzonder soort moed hebben om dit, zonder schaamte en schuldbekentenis, voor koning en volk, te durven doen. Voor de anti-klerikalen blijft er echter een groote troost over, deze namelijk: de heer Domela Nieuwenhuis is — protestant!

Vooral is in deze dagen gebleken dat men door het opwekken van papenhaat nog heel wat kan uitrichten. De betrekkelijk kleine meerderheid die voor de rechter zijde verkregen werd en door de nieuwe verkiezingen nog kleiner kan worden, is hiervan de vrucht. De mannen van eendracht en nationaal belang smaken de zeker voor hen streelende voldoening van aan deze uitkomst niet geheel onschuldig te zijn.

Nu moet gij niet meenen dat de redacteur der Stemmen voor waarheid en vrede en van den Wageninger liberaal zijn geworden in dien zin, dat zij het christelijk geloof hebben verzaakt en het liberalisme als stelsel, als levensbeschouwing hebben aangenomen. Neen, zij laten Jezus niet los als den eenigen en algenoegzamen Zaligmaker van zondaren, en zijn dus anti-liberaal. Maar hetzelfde individualisme dat in hun kerk heerscht passen zij ook toe op den staat. De heer N. is wel liberaal maar volstrekt niet ongodsdienstig, hij is geleerd en nobel van karakter; derhalve de heer N. is beter volksvertegenwoordiger dan de andere heer N. die doleerend is of met de roomschen samengaat. Van beginsel is geen sprake, allerminst van systeem.

Wat wrange vrucht het individualisme voor de kerk gedragen heeft, weten wij. Zooveel domine's als er zijn zooveel geloofsbelijdenissen en dogmatieken zijn er ook. Separatie en doleantie hebben de vaderlandsche kerk van geestelijke levenssappen grootelijks beroofd; maar dat opent de oogen niet. Het individualisme moet en zal heerschen. En daar men geene geestelijke kracht heeft tegenover Rome, doet met wat zwakken gewoon zijn te doen: haat en hartstocht opwekken, geuzenkost opscheppende op paapsche schotels, en al den last der gemeenschappelijke schuld laden op de hoofden van hen, die niets liever zouden willen dan eene krachtige, vaderlandsche Gereformeerde kerk, ook als bolwerk tegen Rome's aangroeiende macht, in de mogendheden des Heeren te handhaven.

Hoe meer nu dit individualisme den staat beheerscht, hoe onmogelijker het regeeren wordt. De zaken moeten zoolang loopen en rollen en draaien, tot er eindelijk weer een individu te voorschijn komt dat machtiger is dan alle andere individuen, en allen en alles beheerscht.

Wie van dezen toestand het meeste voordeel genieten, zijn aan de eene zijde de roomschen en anderzijds de socialisten. Positief is Rome's macht gelegen in de organisatie en het systeem, en negatief in de zwakheid van wat er tegenover staat. Het is 't machtige, ontwikkelde, goed gedisciplineerde Duitsche leger, tegenover de grootsprekende, ordeen tuchtlooze Fransche heldenscharen.

En de socialisten zien dagelijks het koorn op hun molen dragen door hen, die moord en brand schreeuwen, als zij een socialist in de verte zien aankomen. Hadden de liberalen willen luisteren naar de noodkreten die, jaren lang uit het volk zijn opgegaan, hadden zij recht willen doen in de onderwijszaak, hadden ze het kiesrecht rechtvaardig geregeld, den troon ontzien, schuld erkend waar hun schuld onmiskenbaar bestaat: onzen grijzen Vorst zou het verdriet en ons volk de vernedering bespaard zijn om een Domela Nieuwenhuis als volksvertegenwoordiger te zien optreden. Maar de liberalen dreven hun filosofie, hun persoonlijken wil, hun eigenbelang door, totdat eindelijk hun eigen geesteskinderen tegen hen opstonden aan hunne heerschappij zich onttrokken. Zij hebben wind gezaaid en storm geöogst en in plaats van nu hun dwaling in te zien en schuld te belijden, werpen ze de schuld op een ander, preêken de passie, en gaan onverzoenlijk en hardnekkig op hun weg voort. Krachtiger proganda voor het socialisme is nauwelijks denkbaar.

Gelukkig zijn onder dat alles zij te noemen, die gelooven een onbewegelijk koninkrijk te hebben ontvangen, en zelf koningen zijn in een rijk, dat niet is van deze wereld.

Van harte,

t.t.
GISPEN.

Conferentie

der H.H. Deputaten van het Syn. Convent met Christ. Geref. Kerkeraadsleden

te Amsterdam,

op Dinsdag 10 April e. k.

Aan

onze Broeders Kerkeraadsleden.

Waarde Broeders! De uitnoodiging van de Heeren Prof. F. L. Rutgers c. s., per circulaire van 20 Maart j. l., tot het houden eener samenkomst en bespreking »van wat behoorde gedaan te worden, om het saamwonen van alle Gereformeerden in dezen lande onder éénzelfde Kerkregeering te bevorderen" — hebt Gij, naar wij onderstellen mogen, ontvangen.

Aangenaam is het ons, bij deze uitnoodiging, gezamenlijk — de Broeders van Velzen en Brummelkamp gingen hier reeds in voor — een woord van opwekking te voegen: om toch zooveel mogelijk daaraan te voldoen.

Het is onze overtuiging, ook na de samenspreking, tusschen de Broeders Deputaten en ons gehouden, dat die samenkomst, — vrij zijnde van alle *kerkelijk* karakter, en slechts *vrije* bespreking bedoelende van de punten in de uitnoodigings-circulaire aangegeven, — onder den zegen des Heeren rijke vrucht zal afwerpen.

De Heere brenge daar vele Broeders samen, en bereide ons alzoo een genotvollen dag.

Uwe Dw. Broeders,
S. VAN VELZEN.
A. BRUMMELKAMP.
H. DE COCK.
M. NOORDTZIJ.
D. K. WIELENGA.
L. LINDEBOOM.
H. BAVINCK.
C. MULDER.

Kampen, 28 Maart 1888.

N.B. De Conferentiedag is dus niet, zooals eerst gemeld werd, 4 April, doch *Dinsdag tien* April. De Vergaderplaats zal nader gemeld worden. Gaarne wordt een bericht uwer deelneming per briefkaart ingewacht vóór 3 April a. s. bij Ds. W. H. Gispen. (Kerkstraat, 254.)

Stemmen der historie.

III.

De *Staatsrechterlijke verhouding* der Christelijke Geref. kerken tot de burgerlijke Overheid.

Wat de Christel. Geref. kerken in zichzelven zien; waarvoor ze zichzelven houden, en met een beroep op historie, Confessie en Kerkorde mogen houden, hebben we vernomen. Naar die maatstaf beoordeeld zijn ze de historische voortzetting van de aloude Geref. kerken, welker rechten nog *bij de Grondwet* van 1815 werden gewaarborgd; dus vóór het huidige *Herv. kerkgenootschap bij Koninklijke beschikking*, in het leven werd geroepen.

Als zoodanig hebben ze zich ook bij de Overheid aangemeld en van haar handhaving harer rechten gevraagd.

De Overheid weigerde haar als *zoodanig* te erkennen. Daarmeé was de strijd uitgebroken tusschen de mannen der kerk van 1618—19 en die van het Genootschap van 1816.

Het verloop van dien strijd wordt tamelijk juist geteekend door de verschillende Koninklijke besluiten ter dezer zake genomen.

Het eerste der hier bedoelde besluiten is van 11 Dec. 1835. Als antwoord op de ingediende Adressen werd eenvoudig gedecreerd dat »de feitelijk opgerichte gemeenten, als onwettig, niet kunnen worden geduld."

Het tweede is het niet minder beruchte besluit van 5 Juli 1836.

Het was een antwoord op het schoone adres door »de Synode der Christelijke Geref. kerk onder het kruis in Nederland" terzelfder jare ingediend. Het was niet minder fel dan het eerste.

Van »de gemeenten" wordt gezegd, dat ze »als zonder Onze toelating en strijdig met Onze vorige beschikking, opgericht, worden gehouden als geen wettig bestaan hebbende en mitsdien (voor zooveel des noods) als ontbonden en dat derzelver zamenkomsten, als zoodanig, uit dien hoofde worden verboden" enz.

Dit alles werd, zooals bekend is, met boete, gevangenis en zelfs den sabel der soldaten van Overheidswege, helaas! op verzoek der Synode van het Herv. Genootschap van 1816 gehandhaafd.

Wel werd uitzicht gegeven op eene z. g. gunstige beschikking.

»Wanneer er in eenige plaats een eenigzins aanmerkelijk aantal personen mocht zijn, welke eene gemeente van de voornoemde Afgescheidenen zouden wenschen te vormen en toelating verlangen tot vrije uitoefening van hunne eeredienst in een daartoe bestemd gebouw of bijzonder huis, dezelfde personen zich daartoe met inachtneming van art. 161 der Grondwet, en met overlegging van de vereischte opgave en ontwerpen betrekkelijk de door hen gewenschte reglementen en kerkelijke organisatiën aan Ons zullen kunnen vervoegen, bij een door hen *individueel* geteekend adres, waarvan de naamteekeningen zullen moeten zijn gecertificeerd door den burgemeester der gemeente."

De voorwaarden worden tegelijk opgenoemd, o. a.:

1o. »Onthouding van titel of naam waarop het door ons erkend Nederl. Herv. kerkgenootschap als zoodanig aanspraak bezit;"

2. »Nooit aanspraak te zullen maken op eenige bezittingen, inkomsten of rechten van de Hervormde (Gereformeerde) kerk of eenig ander in dit Rijk erkend kerkgenootschap;

3. »Zelve te zullen zorgen voor de behoefte van hunne Eeredienst en armen, zonder op onderstand van het Rijk ooit aanspraak te zullen maken."

Aan dit besluit meenden de gemeenten zich niet te mogen onderwerpen.

Ronduit bleven ze verklaren, dat ze den naam »Gereformeerden" niet mochten prijsgeven, want »wij zijn het": dat ze ook »geen statuten of Reglementen konden overleggen" dan ze »der Regeering in Confessie en Kerkorde" hadden aangeboden.

Het mocht niet baten. De Regeering bleef bij het besluit van 5 Juli 1836. De vervolging duurde voort. Willekeurig en hevig. Zoo was de stand van zaken tot 1839.

Het derde Koninklijke besluit verscheen 14 Febr. 1839.

Het was een antwoord op een »aan Ons gerigt request van H. P. Scholte c. s. inwoners van Utrecht, zeggende te behooren tot degenen, welke zich van de door ons erkende kerkgenootschappen hebben afgescheiden."

Na o. m. herinnerd te hebben »dat dit request gepaard ging met overlegging van het door hen ontworpen reglement en bijgevoegde verklaringen, ter voldoening aan de door het gouvernement gevorderde voorwaarden, verzoekende met hunne kerkelijke inrichting als eene *Christelijke Afgescheidene gemeente* onder het bestuur der door hen, daarbij aan ons, als Opzieners en Diakenen, ter erkenning voorgestelde personen in de burgerlijke maatschappij te worden toegelaten en erkend;" en

»dat door de requestanten thans is voldaan aan hetgeen, bij het tweede lid (bovengenoemd,) van ons besluit van 5 Juli 1836 is gevorderd, ter verkrijging van *toelating*;

wordt o. m. kennis gegeven:

»De verzochte toelating wordt aan de requestanten verleend en mitsdien vergund het bestaan, binnen de stad Utrecht, van een *Christelijke Afgescheidene gemeente*, bestaande volgens de bepalingen van het reglement, hierbij geannexeerd."

De beteekenis van dit besluit in verband met het adres, waarop het tot antwoord diende, springt in het oog. De strijd was daarmeê in beginsel beslist, in elk geval een nieuw stadium ingetreden.

Daarom, vóór ik wijs op de drie nog resteerende Koninklijke besluiten, enkele opmerkingen.

Het karakter van den strijd, of waarom het eigentlijk ging, valt duidelijk in het oog.

Ik ben zoo vrij ter dezer zake de aandacht te vestigen op de »Huishoudelijke Reglementen der Christelijke-Afgescheidene gemeenten; Met andere stukken, die daarop betrekking hebben, bijeenverzameld door S. van Velzen." (uitgave 1864).

In een slotwoord op al die stukken, waaronder ook de Koninklijke besluiten, wordt door Ds. van Velzen opgemerkt:

»Tot heden toe wordt, waar eene Christelijke Afgescheidene gemeente verlangt door den Staat erkend te worden, doorgaans hetzij het reglement van *Utrecht*, hetzij dat van 's Gravenhage aangenomen. Sinds eenige jaren is die erkenning niet meer door de Overheden bemoeilijkt: veeleer wordt tot de aanvrage door de burgerlijke besturen aangemoedigd. Maar bij alle verschil in reglementen, heeft 's Lands Regeering het beginsel vastgehouden, dat zij bij het begin der scheiding van het Herv. kerkgenootschap heeft voorgestaan: Wanneer zij die zich afscheiden van het Herv. kerkgenootschap, als eene godsdienstige gezindheid wenschen erkend te worden, moeten zij zich, ofschoon zij aan de Geref. belijdenisschriften vasthouden, bij 's Lands Regeering vervoegen, als personen, die een afzonderlijk nieuw genootschap wenschen te vormen."

In hoeverre het te Utrecht gebeurde overeenstemde met de vroegere verklaringen, met name die van de Synode van 1836 onderzoeken we hier niet.

Alleen herinner ik aan een woord van Ds. v. Velzen uit de voorrede van de reeds gemelde huishoudelijke Reglementen.

»Hier (te Utrecht) was, zonder eenige raadpleging met andere gemeenten of opzieners op voorstel des Leeraars, een huishoudelijk Reglement door den kerkeraad en de gemeente vastgesteld. Daarbij werden in een adres alle verklaringen afgelegd, die bij meergenoemd besluit des Konings (van 5 Juli 1836) voorgeschreven waren en verzocht de gemeente als een Christelijke Afgescheidene Gemeente erkend te worden" enz.

»Ook werd over het algemeen geene ingenomenheid met de wijze, waarop te Utrecht de toelating en erkenning verkregen waren: en werden zelfs hier en daar afkeurende stemmen vernomen. Op de Prov. Vergadering van Friesland verklaarden drie onderlingen, dat zij zich van de bediening ontslagen rekenden, zoodra de Gemeente zich op de gezegde wijze zou hebben laten erkennen. De Prov. Verg. van Groningen stemde met het gevoelen van haren leeraar in, dat de Gemeenten, die volgens het adres en het reglement van Utrecht erkend en toegelaten waren, zich van elkander ontbonden hadden, waarom men zich daar weer plechtig onderling vereenigde. In andere Provinciën, waar reeds vroeger scheuringen ontstaan waren, kregen die scheuringen nieuw voedsel. Maar verre het grootste getal der Gemeenten zocht langs den aangewezen weg van de vervolging ontheven en in de burgelijke maatschappij erkend te worden."

De beteekenis van den gedanen stap, die voorzeker niet zonder voorbeeld is in de geschiedenis der kerk, werd algemeen goed gevoeld. En geen wonder.

Zij, die naar luid der historie *Confessioneel* en *Kerkrechterlijk* een voortzetting waren der aloude Geref. kerken werden in statutairen zin en Staatsrechterlijk nieuwe genootschappen. Bij de Overheid werden ze ingeboekt als eerst kortelings ontstaan terwijl ze Confessioneel en kerkrechterlijk reeds eeuwen oud waren.

Twee zaken willen we hierbij nog kortelijk bespreken.

1. Het voortdurend oordeel der kerken zelve over de »vrijheid van Utrecht.

2. Of er door de latere koninklijke besluiten te dezer zake ook verandering in dezen is gebracht.

D. K. WIELENGA.

Ingezonden.

Een Actestuk: een historisch Document?

Ter wegneming en voorkoming van misverstand.

II.

II. De *kenschetsing* door »*de Hoop*" en »*de Heraut*" no. 532, kan m. i ook misverstand baren. »*De Hoop*" noemt ze — zie boven — »een actestuk . . ." »*De Heraut*" zegt:

»Hier volgen thans de stellingen, waarvan we een vorig maal plaatsing toezeiden.

Het zijn stellingen, ontworpen door een Commissie uit Deputaten van het Synodaal Convent en Docenten der Theologische School te Kampen.

Ze strekten, om de lijn die de grens tusschen Separatisme en Catholiciteit aangeeft, zoo dicht het kon, nabij te komen, en gingen daartoe uit van het algemeen erkende feit, dat men beider zijds *niet* herdoopte, zoodra vermoeden bestond, dat de toegediende Doop bediend was in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

Nu spreekt het wel van zelf, dat niet elk der vijftien heeren, die aan deze besprekingen deelnamen, in elk woord en elke uitdrukking juist terugvond wat hij dacht; en dat eer elk der samensprekenden nog zijn *dubia* had, de ééne meer de andere mindere. En eveneens vat men wel, dat in deze stellingen lang niet *geheel* de leer van de Kerk of van den Doop wordt afgehandeld.

Maar ook zoo zijn deze stellingen toch een historisch document geworden, dat de gemeente Christi kennen mag en moet."

Ieder spreekt er over zóó als *hij* er over denkt, en dus is ook alleen *De Heraut* aansprakelijk voor *die* inleiding. Daarop kom ik dan ook niet terug.

Alleen de *kenschetsing*: »historisch document" evenals die van »actestuk" schijnt mij *al te* gewichtig. Vooral ook om de bijgevoegde omschrijvingen.

De geschiedvorscher in latere dagen kon daardoor licht op een verkeerd spoor komen. Ja, nu reeds heerscht er verwarring van begrip en dies van oordeel.

Daarom wensch ik de vraag te beantwoorden: *Welke waarde hebben deze stellingen; in welken zin kunnen zij een actestuk en document heeten, voor de historie van den dag en van later belangrijk?*

Niet als uitdrukking van het gevoelen der Vergadering; *niet* als *grondslag* der vereeniging; niet als sen *officieel* stuk; *niet* als een poging, of voorbereiding daartoe, om een nieuwe belijdenis op te stellen. Wel als een *niet geslaagd ontwerp* van een *Agendum* voor de publieke Conferentiën.

De Heraut zelf heeft in No. 531 dat zeer juist gezegd. »Stellingen als thans ontworpen wierden en leiddraad der discussie vormden doen uitnemenden dienst, om de gedachten te openbaren, maar kunnen geen grondslag vormen voor kerkelijke vereeniging, of ze laden den schijn op zich van een toevoegsel tot de Belijdenis te willen zijn. En dit mag niet.

Inzage der stellingen, die we een volgend maal opnemen, zal dit te duidelijker doen uitkomen. Bovendien had meer dan één der broederen, evenals wij dit hebben zouden, hier en daar bedenking."

In één opzicht hebben m. i. de stellingen wel historische beteekenis, n.l. als van voorstelling in hoofdzaak van de leer der Kerk, toegepast op de kerk in Nederland, van uit het standpunt der doleerende broeders, en als een poging om het uitgangspunt en standpunt der afscheiding en dat der Doleantie te doen ineenvloeien. Om een »historisch document" te kunnen heeten, zouden echter de opmerkingen en de bezwaren van onderscheidene leden der samenkomst er bij beschreven moeten zijn; en, strikt genomen, ook de stellingen in zake de in *Utrecht* vastgestelde 12 punten — zie *Baz.* no. 42 — met een kort begrip van de daarover te Kampen gevoerde besprekingen.

In het belang der gewenschte en m. i. zeer wenschelijke *vereeniging* is het noodig, alle misverstand weg te nemen. Inzonderheid omdat de samenkomsten tot nu toe beperkte en beslotene vergaderingen waren. Opdat niet later, tegen ieders bedoelen, juist die stellingen, als »actestuk" in sommiger schatting, moeite maken. Met die Stellingen heeft de vereeniging niets uit te staan; en evenmin zal de Kerk, als het tot vereeniging zal gekomen zijn, daardoor in het allerminste gebonden wezen.

Dát wilde ik duidelijk doen uitkomen. Opdat niemand te eeniger tijde zich daarop beroepe, anders dan als op een niet geslaagde poging om gezamentlijk een *Agendum* te geven.

III. De *grondslag* voor de a. s. publieke Conferentie is dus alleen de Belijdenis der Geref. Kerken, waarop en de Doleerenden en de C. G. Kerk of Kerken staan.

Toen de stellingen, na korte bespreking als *Agendum* en *grondslag* ter zijde gesteld waren, was het niet noodig nader te spreken over de bezwaren die er tegen waren ingebracht. Nu de stellingen zijn gepubliceerd — met algemeen goedvinden — kan het toch ook goed zijn, mede te deelen welke stellingen er, als rechtstreeks volgende uit Artt. 27—29 der Geref. Belijdenis, zijn voorgelezen als tegenhanger van de 31 stellingen *in haar geheel*. *Deze* stellingen gaan uit van de onderstelling, dat de besprekingen moeten geschieden alleen op den grondslag en naar de duidelijke uitspraken der Geref. Belijdenisschriften. Zij luiden als volgt. Men leze vooraf in 't bizonder Artt. 27—29 der Belijdenis des geloofs.

1. Volgens de Ger. Belijdenis is er ééne ware Kerk.

2. Deze ware Kerk is wel te onderscheiden van de valsche Kerk en alle secten; door de reine predikatie des Evangelies, door de reine bediening der Sacramenten, en door de oefening der tucht, naar den Woorde Gods.

*** Met het wezen juist en den grens der ware Kerk heeft de kwestie *der kerkelijke goederen* niets van doen.

3. Van deze ware Kerk mag niemand zich afscheiden, en evenmin buiten haar blijven; naar de ordinantie Gods.

4. Die van de ware Kerk zijn, moeten zich onvoorwaardelijk afscheiden, zoowel van het lichaam als van de Besturen der valsche Kerk.

5. Volgens de kenmerken, op grond van de H. Schrift in de Belijdenis genoemd, is het Ned. Herv. Genootschap in Nederland met zijn Bestuur openbaar geworden als valsche Kerk.

6. De Christ. Geref. Kerk openbaart zich door belijdenis en kerkregeering, als Kerk èn als gemeenten of kerken, als de »door God gestelde" ware Kerk in Nederland.

7. De Doleerende Kerken zijn, op grond van hare belijdenis en kerkregeering, te erkennen als medebehoorende bij de ware Kerk.

8. De Christ.-geloovigen in het Herv. Genootschap behooren naar hun geestelijk leven tot de ware Kerk, en zijn daarom geroepen zich af te scheiden van de valsche Kerk, en zich te voegen tot de ware Kerk, waar ter plaatse God ze ook gesteld heeft.

9. Zoolang een gemeente zich onderwerpt aan een antichristelijke organisatie en dienvolgens blijft in de gemeenschap der valsche Kerk, kan zij als *gemeenschap* of *lichaam* niet geacht worden »ware Kerk" te wezen, met wie eenige kerkelijke gemeenschap zij te onderhouden.

10. De C. G. en de N. G. (doleerende) Kerken en alle overige Geref. belijders en kringen zijn van Godswege verplicht, hare eenheid te openbaren in »de eenigheid der Kerk", door samenleving en samenwerking, als de ware Geref. Kerk van Nederland: *afgescheiden* van de valsche Kerk, en *saamgevoegd* in de oefening der Belijdenis, Sacramenten en Tucht naar het Woord des Heeren, omschreven in de Geref. Belijdenisschriften en Kerkorde: door het geloof en de liefde die in Christus Jezus zijn.

11. De opleiding enz. der a.s. bedienaars des Woords met al wat daartoe behoort, moet onvoorwaardelijk berusten bij de Kerk.

12. Bovengenoemde punten vaststaande, zal men van weerszijden in elkander moeten dragen en in ondergeschikte zaken elkaar tegemoet komen, zooveel het geloof en de liefde mag en vermag. Alles volgens het Woord van God, in gehoorzaamheid aan het Hoofd der Gemeente, naar de werking des Heiligen Geestes, die in den

Heere Jezus Christus en in al de leden van Zijn lichaam woont.

IV. Ook aangaande het KARAKTER der *a.s. samenkomst*, D. V. 10 April *te Amsterdam*, mag geen onzekerheid blijven heerschen. »*De Heraut*" zegt het nu nog eens duidelijk en goed: evenals die van de Docenten en de Deputaten, zal deze samenkomst in geen opzicht een kerkelijk karakter dragen. Geen afgevaardigden, maar particuliere broeders worden uitgenoodigd. Leden van *Kerkeraden*, om een grens te hebben, en omdat die het meest in de officieele kerkelijke besprekingen betrokken zijn of zullen worden.

Op de a.s. Samenkomst zal dan ook alleen *gedachtenwisseling* plaats hebben; geen besluiten, moties of iets dergelijks, dat ook maar den schijn zou kunnen geven van officieuse beslissing of konstateering van 't een of 't ander.

Aangaande de »*Conclusiën*" heb ik nog een woord, over 3*b* en 4.

Conclusie 3*b* luidt: »De aanwijzing van de beiderzijds saamkomende Synoden als de machten die eeniglijk tot handelen geroepen waren." Dat daarmede niet bedoeld is, evenmin als met de a. s. samenkomst, de Kerkeraden, Classen en Prov. Synoden voorbij te zien of voorbij te gaan, kan ik wel verzekeren, en is uit het verband der zaken duidelijk. Die »aanwijzing" dient alleen, om *particuliere* samenkomsten als de aanstaande en vroegere en latere, voor allen schijn van aanmatiging te behoeden. Gelijk het ook vanzelf spreekt, dat alleen de algemeene Synoden iets beslissends kunnen besluiten voor of voorstellen aan de gemeenten.

Conclusie 4. Hierbij moet allereerst worden in het oog gehouden, dat de punten *a-d* slechts worden voorgesteld als *punten van bespreking* — zoodat niet slechts elk lid der a.s. Verg., maar ook ieder der Docenten en der Deputaten het volle recht heeft om bezwaren te opperen, en andere voorslagen te doen.

Aangaande *punt A*: »Dat het Statuut van 1869 uit de wereld zou worden geholpen", zal het m. i. niet genoeg zijn van C. G. zijde, te konstateeren dat dit zg. »Statuut," niets anders is dan een kennisgeving aan de Overheid, van de eenheid der zelstandige gemeenten als ééne Kerk; maar zal de vraag moeten worden overwogen: of wij die eenheidserkenning door de Overheid mogen, moeten en willen prijs geven, ten believe der »Doleer. kerken," die, terecht of ten onrechte, daartegen een, althans tot nog toe, onoverkomelijk bezwaar hebben. Ook: of en hoe de C. G. Gemeenten, die dat begeeren, zonder kerkgenootschappelijke erkenning, elk voor zich die »erkenning" zouden kunnen behouden of bekomen.

Aangaande *punt* B: »Dat de kerkeraden beiderzijds zouden blijven bestaan". Zeer juist is m. i. de opmerking van »*De Heraut*", dat men veel moet overlaten aan den tijd. Opdat samengroeie onder genadige leiding Gods, wat wij niet één kunnen *maken*.

Nochtans komen bij dit punt onderscheidene vragen te pas. Om enkele te noemen:

1. Zal men elkaar wederzijds kunnen erkennen, niet slechts over 't geheel, maar ook in elke plaats, als wettige Gemeente, ambtsdragers enz.? Voor ieders eigen verantwoording latende wat achter is? Dat is de *eerste* vraag, waarvan al het verdere spreken afhangt.

2. Indien mogelijke bezwaren daartegen zijn weg te nemen, zal dan ook van stonde aan het optreden van *nieuwe Doleerende* Gemeenten op plaatsen waar een der *Chr. Geref.* Gemeente is, en van een *C. G.* Gem. waar een *Doleer.* Gem. is, *ophouden*; en, bij vertrek naar zulke plaatsen, wederzijdsche leden in de ter plaatse waarheen men gaat, bestande ééne Gemeente worden ingelijfd? Zoodat aldus het *theoretisch* verschil van standpunt *praktisch* ophoude de ineenvloeiing te belemmeren? Indien *niet* — zou dan niet *plaatselijk*, waar »de eenigheid der Kerk" het eerst en het meest zich kan en moet openbaren, de »tweeheid" onbeperkt zich voortplanten en de noodzakelijke »ineengroeiing" metterdaad onmogelijk maken?

3. De opmerking is gemaakt, dat in deze »voorgeslagen" punten wel van het »Statuut" maar niet van »de Kerkelijke Kas" wordt gesproken, waartegen van C. G. zijde zoo gewichtige bezwaren zijn ingebracht. Naar mijn bescheiden meening, kan over de »Kerkelijke Kas" en alle andere zaken die met de wederzijdsche erkenning van twee Gemeenten en derzelver gewenschte ineengroeiing in verband staan, onder punt B gesproken worden, door ieder die in die »Kas" b.v. een schuilgaan van »de Gemeente" mocht zien en afkeuren.

C. Aangaande *punt* C gemeenschappelijke Classen en Synoden — zullen m.i. allen het eens zijn, *indien* van af de ure der vereeniging de Scheiding en de Doleantie *praktisch* kunnen ineenvloeien. Indien echter de optreding van Doleer. en Christ. Geref. Gemeenten naast elkaar zou blijven voortgaan, dan zal wel aan alle zijden deze zaak en vraag moeten worden bezien: Of het mogelijk en profijtelijk zou wezen, *Classikaal* en *Synodaal* alle zaken die uit een Kerkeraad op de Classe behooren, zoowel van C. G. als van Doleer. Gemeenten, gezamenlijk door de in ééne Classe vereende C. G. en Dol. afgevaardigden te beslissen?

Of — hoe het zou kunnen en mogen, dat de *Classen* zich hielden *buiten* al wat de verhouding raakt tot het »geheele lichaam der gedoopten", plaatselijk, zooals de Doeantie dat beschouwt, en buiten wat daarmede in verband staat voor het leven der Gemeente, in zoover zij als Doleerende is georganiseerd? Immers, »tweeslachtige" en »tweedrachtige" Classen, Partic. en Algem. Synoden zouden moeilijk de »eenigheid der Kerk" kunnen openbaren en kweeken.

D. Aangaande punt *D.* — maatregel van overgang — zal wel geen verschil van gevoelen zijn. Men bedenke echter dat dit punt rijk van inhoud en omvang is. Om van nieuwe indeeling der Classen en Partic.-Synoden niet te spreken, denke men slechts aan de *algemeene* belangen, eigendommen, verplichtingen; zooals Zending, Em.-pred. en Wed.-Kas, opleiding, onderzoek, en beroepbaarstelling van candidaten voor de heilige bediening. Bij welk laatste punt zoowel de Theol. Faculteit der Vrije Universiteid als de Theol School, de beroeping van oefenaars, evangelisten, mannen van Art. 8, enz. dadelijk betrokken zijn.

De bezwaren die tegen deelneming aan de a.s. samenkomst bestaan en openbaar worden, waardeer ik gaarne. Na rijp beraad oordeel ik echter, dat het nuttig kan wezen, indien vele broederen, vooral ook zij die in de bladen en in kleinere of grootere kringen over het al of niet tijdige enz. van de vereeniging spraken en moeten of willen spreken, voldoen aan de uitnoodiging der Deputaten. Op Classis en Synode spreken alleen de afgevaardigden over en, in geval van afvaardiging eener Commissie hunnerzijds, met de Doleer. broeders. Daar zou menig broeder ook wel eens willen uitspreken wat hij er over denkt. Wat daar *niet* kan, kan 10 April. a.s. Men kan dáár spreken, vragen, bezwaren opperen, licht verspreiden en licht ontvangen: zonder de Kerk, zich zelven of de broederen in of tot iets te binden. De Doleer. broeders kunnen ook nuttige wenken verzamelen, die er toe kunnen leiden dat in hunne Classen en Synode aan bezwaren onzerzijds worde tegemoet gekomen. Zulk een ontmoeting in geest en toon der »waarachtige broederlijke liefde" kan, onder 's Heeren zegen, er toe medewerken dat *van beneden af*, van uit de plaatselijke Gemeenten en Kerkeraden, de drang tot vereeniging kome, zoowel bij de Doleerenden als bij de Christ. Gereformeerden. En hierom moet het toch wel allereerst te doen zijn: dat de broeders en de Gemeenten in een zelfde stad en dorp bidden en arbeiden, om tot eenheid van gevoelen en spreken en handelen, en tot openbaring dier eenheid te komen. Naar Gods wil; naar de bede des Hoogepriesters; in den weg des Woords.

Dat ik alleen mijn eigen gevoelen heb geschreven, en dus niemand anders voor bovenstaande gedachten aansprakelijk is, zal ieder wel begrijpen. In mijne mate wenschte ik gaarne mede te werken tot wegneming en voorkoming van misverstand; tot bevordering van ware, gezonde, vruchtbare vereeniging van »alle Gereformeerden". Gode overlatende, of de tijd daarvoor eerlang óf later *rijp* zal wezen en worden. Bidden wij zonder ophouden om des Geestes lichts.

L. LINDEBOOM.

K. 18 Maart.

Enkele gedachten.

1. Op de e.k. samenkomst 10 April 1888, is, naar mijne meening, voor alle dingen noodig de lange reeks der artikelen, die in de laatste vergadering, gehouden te Amsterdam, geformuleerd zijn, achterwege te laten. Zij leiden al licht meer tot verwijdering, dan wel tot ineensmelting. Van beide zijden is er ook geene behoefte aan.

Wij hebben de Formulieren van Eenigheid en de Kerkorde van 1618 en 1619.

2. Dat de afscheiding in 1834 van eene valsche kerk naar Gods Woord en de leer der Gereformeerde kerk is geweest, hebben de Doleerende Broeders op het Synodaal Convent des vorigen jaars bekend, en door de brieven aan al de kerkeraden der Chr. Ger. kerk aan 't licht gebracht.

3. De Gereformeerde kerk, de kerk onzer vaderen was van af '34 op nieuw georganiseerd. Toen in 1886 en later weer eene groote menigte zich van de valsche kerk afscheidde, was het roeping geweest van het eerste oogenblik af aan zich tot de Gereformeerde kerk te voegen en aan te sluiten, gegrond op art. 28 van onze Ned. Geloofsbelijdenis. Men leze dit art. met alle aandacht.

4. Om die oorzaak was het niet geoorloofd, waar eene Gereformeerde gemeente bestond, eene tweede te stichten, door kerkeraad te kiezen en te bevestigen. Door zulks te doen wordt de afscheiding in '34, als een werk Gods gelogenstraft en vernietigd. Dit is groote zonde. Wij moeten niet afbreken, maar bouwen.

5. Naar de getuigenis van het Syn. Convent zijn de personen, die zich in '86 hebben afgescheiden de grootste schuldenaars en hebben zich het diepst te verootmoedigen, omdat zij het langst volhard hebben in den verkeerden weg.

(Van de grootste schuldenaars enz. behoort eigenlijk geen sprake te zijn. We zijn allen groote overtreders.)

Maar is er waarlijk gevoel van schuld, dan wordt er ook ware verootmoediging gevonden, en men wil gaarne, waar men afgekeerd is, wederkeeren.

6. Blijven onze Doleerende vrienden bij hunne belijdenis van schuld enz., dan is het meer dan tijd het door daden te bewijzen. Zij verbinden zich dan zonder omwegen aan de Gereformeerde kerk.

Het Koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden, maar in kracht.

7. Het is van nu af dure roeping elkander de broederhand te reiken. Waar wij één zijn in belijdenis en leven, zijn we niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods. Geene oude feiten of grieven, van welken aard ook, worden opgehaald. Die de zaken weer ophaalt scheidt de voornaamste vriend.

Laat ons hetzelfde gevoelen.

8. Nog over het reglement van '69, noch over de kerkelijke kas, worde den tijd nutteloos verspild.

Dit zijn bijkomende zaken, en kunnen later, zoo het noodig is, besproken worden. Eerst moet de boom goed, en dan zijne vrucht.

Ook behooren die dingen niet tot de Gereformeerde leer.

9. Over de naam dien de kerk zal dragen, behoeft weinig of niet gesproken te worden. De Chr. Ger. kerk is van at '69 bij de Regeering als zoodanig bekend en aangenomen. Die naam is Evangelisch en Gereformeerd.

10. Laten onze Kerkeraden, Klassikale en Provinciale vergaderingen de zaken ernstig en biddend overwegen, opdat de zoo zeer gewenschte vereeniging van alle Gereformeerden in den lande gevonden worde.

P. J. DE GROOT.

Baambrugge, 26 Maart 1888.

Christelijke Gereformeerde kerk »uit taalkundig" oogpunt.

AAN DE REDACTIE VAN »DE BAZUIN."

Geachte Redactie!

Nu waarschijnlijk op de aanstaande Synode onzer kerk bij de bespreking over de vereeniging met de doleerende kerken ook de naam onzer kerk weder ter sprake zal komen, is het naar mijne bescheiden meening, niet ondienstig, dat te voren reeds ook over den naam die onze kerk voert, in onze kerkelijke bladen van gedachten gewisseld wordt, zij het dan ook, dat dit vroeger reeds herhaaldelijk geschied is. Er bestaat toch op dit punt nog geen volkomen helderheid En m. i. geen wonder! Ik wensch hier niet te spreken over de beschuldiging alsof onze kerk met het aannemen van den naam »Christel. Gereform. Kerk" afstand heeft gedaan van haren rechtmatigen titel en van de kerkelijke goederen, thans in bezit van de Ned. Hervormde en Ned. Gereformeerde dol. kerken. Evenwel uit taalkundig oogpunt heb ik bedenking tegen den naam onzer kerk. De naam onzer kerk is niet duidelijk. Hij drukt niet uit, wat men er mede bedoelt, althans niet *bepaald*. De naam »Christelijke Geformeerde kerk" geeft, zoo zegt men, te kennen vooreerst, dat onze kerk is eene *Christelijke*. Dewijl nu echter *iedere* kerk zich *eene* of *de* Christelijke kerk noemt, dient men aan te geven in welken zin men dit Christelijk, thans zoo algemeen en vaag, heeft te verstaan. Vandaar de bijvoeging Gereformeerde. Om dus het begrip Christelijke kerk te *beperken* voegt men er het woord *gereformeerd* bij. Beide woorden *Christelijk* en *Gereformeerd* zijn bijvoeglijke naamwoorden. Ze moeten beide verbogen worden. Men mag dus niet spreken van de Christelijk Gereformeerde kerk, maar van de Christelijke Gereformeerde kerk.

Dit is, vergis ik mij niet, de gewone redeneering. Nu is de vraag, blijkt deze beteekenis *genoegzaam* uit den naam »Christelijke Gereformeerde kerk." Naar het *mij* voorkomt, *genoegzaam* niet. Een naam toch dient niet slechts om eene zaak van andere zaken te onderscheiden, maar ook — en niet het minst — om een begrip of begrippen te vertegenwoordigen. Men zegt wel eens: als het kind maar een naam heeft. Maar het behoeft zeker geen betoog, dat dit te zeggen met betrekking tot eene kerk, tot de *zuiverste* kerk van Nederland, zeer ongepast zou zijn. De naam onzer kerk heet dus uit te drukken, dat zij is 1e eene *Christelijke* en 2e (*verklarenderwijze*) eene *Gereformeerde*. Maar is dit zoo, waarom heet ze dan niet: *Gereformeerde* (1) *Christelijke* (2) kerk? of anders Gereformeerd (*bijwoord*) Christelijke kerk? Moet toch dit woord *gereformeerd* als beperking of bepaling dienst doen, dan is het, naar mijne bescheiden meening, een eisch der taalkunde dat het woord *geroformeerd* de woorden *Christelijke kerk*, die bepaald heeten, voorafgaat. Dit springt, dunkt mij, in het oog als men voor *gereformeerd gezuiverd* leest. (Immers *gereformeerd* is zooveel als van dwalingen *gezuiverd*.) Men kan toch moeilijk de schrijfwijze: *Christelijk gezuiverde kerk* verdedigen als men bedoelt de Christelijke kerk als *gezuiverd*. Ware dit zoo, dan zou men van een vierkanten toren, die hoog is, kunnen zeggen: dat is een vierkante hooge toren, in stede van een hooge vierkante toren.

Wanneer men nu de woorden *Christelijk* en *Gereformeerd* predicatief en zelfstandig gebruikt, dan wordt de moeilijkheid nog grooter. B. v.: »Onze kerk is Christelijk gereformeerd." Wat wil dit zeggen? Naar men beweert dit, dat onze kerk is een onderdeel van de Christelijke kerk in het algemeen en voorts, nader bepaald, eene gereformeerde kerk. Maar blijkt dat nu uit den naam? Ik geloof hier nog minder. Het woord *Christelijk* in de Vereenigde uitdrukking *Christelijk Gereformeerd* predicatief gebruikt, kan men, naar mijn inzien, kwalijk anders opvatten dan als bijwoord. Derhalve op de vraag, *hoe* gereformeerd is de kerk of is hij (van een persoon sprekende) zou het antwoord luiden:

Christetijk. Maar dit is immers ongerijmd! Men heeft geen *onchristelijk* gereformeerd, zoover ik mij voorstellen kan. En al bedoelt men nu die tegenstelling niet, toch is het waar, dat ze, naar analogie met andere uitdrukkingen daarin (in dat Christelijk Gereformeerd") ligt opgesloten. Wil men nu die woorden Christelijk en *Gereformeerd* predicatief gebezigd, als een vereenigd begrip van twee bijvoeglijke naamwoorden, als eene eenheid van gedachte opgevat hebben, dan vraag ik: waarom worden ze dan niet aaneengeschreven of wel met een koppelteeken verbonden? Uit *edel* en *achtbaar* als vereenigd begrip opgevat, vormt men immers de samenstelling *edelachtbaar* enz.

Ik vroeg eens aan een leeraar onzer kerk: wat is toch, naar uwe meening, het woord *Christelijk* in den zin: hij is Christelijk gereformeerd? Bijwoord of bijvoeglijk naamwoord? ZErw, antwoordde: ja, dat is moeilijk te zeggen, maar men moet ook niet zeggen; hij is Christelijk Gereformeerd, maar: hij is *een Christelijke Gereformeerde*. Ik kan niet zeggen, dat ik dat schoon uitgedrukt vind, integendeel; maar dat is tot daaraan toe. Hier hebben we alzoo de woorden *Christelijk* en *Gereformeerd* zelfstandig, als een persoonsnaam, gebruikt. Een Christelijke Gereformeerde. Wat is dat? Ik meen eenvoudig een gereformeerde, die Christelijk is; of anders, een gereformeerde, die tot de Christelijke kerk behooren. Maar dat is immers de bedoeling niet! Men bedoelt er mee iemand die lid is van de kerk, die de Christelijke Gereformeerde heet. Dit laatste blijkt evenwel uit de woorden als zoodanig niet. De woorden »Christelijke Gereformeerde" in den zin: hij is een Christel. gereform., hebben hunne gewone beteekenis verloren daarom verdient het m. i. overweging, wil men bepaald deze uitdrukking gebruiken, te schrijven; hij is een Christelijk Gereformeerde (met een koppeling). Niemand duide het mij kwalijk dat ik mijne bedenkingen op taalkundigen grond in 't openbaar mededeel Ik vindt nu eenmaal den naam onzer kerk niet gelukkig gekozen. Ieder zal evenwel begrijpen, dat ik geen anderen wil voorstellen. Best mogelijk, dat om andere dan taalkundige redenen onze kerk haar tegenwoordigen naam dient te handhaven. Nochtans verplicht de Redactie van »De Bazuin" mij met ook eens aan een gewoon lid onzer kerk de gelegenheid te geven, zijne gedachten over den naam onzer kerk, welke hij hartelijk toegenegen is, te uiten.

Ontvang geachte Redactie bij voorbaat mijne dank voor de opneming dezer regelen.

Uw dw. broeder

JAC POST.

Haarlem, 11 Febr.

Mijn antwoord is op 't een en ander:

De Christelijke kerk, in tegenoverstelling tot hetgeen men in 't algemeen kerk zou kunnen noemen, Gereformeerd van Roomsche en andere bijvoegselen, tot haar oorsprong terug gebracht.

RED.

M. de R.

Het jaarboekje der Christ. Ger. Kerk is ons geworden. Ik keerde 't om en om, een nieuw formaat, en, hoe een mensch aan uiterlijkheden hangt: ik vond buiten op niet meer de kerk op een rots, midden in de golvende baren.

Bij het doorbladeren en een overzicht te nemen van alles en allerlei, dacht ik:

Zijn er dan in die kerke geen mannen meer, die het jaarboekje zoo degelijk en praktisch mogelijk aan hare leden en die daar buiten willen geven, dat het als een getuige rondgaat in huis en hof, van de wonderen die God wrocht voor dezen, en nog werkt, nog kennelijk werkt door Zijnen Geest? Of ik nu al te gevoelig was, weet ik niet; maar waarom juist nu dat verandert schild?

Is de kerk in de zee der doleering verzonken, om daar te moeten vergroeijen tot een voorhof der kerk, die heel ons Vaderland omvat? Deze nijpende gedachte drong zich aan mij op.

Bij deze gedachte rezen vragen op, vragen van den dag, mijnheer; maar die het hart soms dringen tot gebed, om aan God de zorgen, de bange zorgen over zijn gemeente voor te leggen. Met dezen kom ik tot ons orgaan, tot de maagd die tot hiertoe altijd bleef handhaven, en wier arm nog leunt op Gods Woord.

Als ik niet naar volgorde stelde, vergeef dat een leek.

Is de Afscheiding uit God? Is de Christelijke Ger. kerk nog de kerk Gods, of is zij het nooit geweest?

Is de Christ. Ger. kerk een vereeniging, die zich gaat inlijven bij een andere, of is zij de kerk des Heeren, die den standaard omhoog houden moet voor al Gods volk, tot een heirbanier die Koning Jezus haar gaf? Is het in dezen roeping en pligt van onze voorgangers, die God als Herders en opzieners over ons gesteld heeft, de gemeenten door woord of door schrift in deze kommervolle tijden voor te lichten?

Hoe moeten wij bidden in betrekking tot de vereeniging met de broeders en zusters, die dolen en zuchten bij de poorten van 't Hervormd genootschap?

Bidden dat God Neerlands kerk hereenige met de dolende broeders, met bekentenis van zonde der afscheiding, of, dat God al zijn volk brenge tot de kerk des Heeren, en te aanvaarden den smaad van Christus volgens zijn woord?

Mag vereeniging als het immer kan gedreven worden, ten koste zelfs der beroering die in de gemeenten verwekt wordt, en met krenking der zielen, die naar Salomo's woord: niet haastig naar verandering staan?

en nog: Moet de vereeniging van onderen af, door Gods Geest gewerkt, en alzoo geboren worden, of moet zij van boven af door redeneering en met terzijdestelling van wat toch beginsel is, met prijsgeven van zooveel, te zamen worden gewerkt?

Wie moet ons, lidmaten, dit in dagen als deze, verklaren en duidelijk maken?

Mogen we afgaan op filosofische redeneering, of moeten wij luisteren naar Gods Woord?

Waar ons orgaan op levensvragen voor ons lidmaten naar ons gevoelen geen waarachtige voorlichting geeft, in dagen als dezen, waar moet onze liefde door aanwakkeren, en wat dringt tot gebed en dankzegging in 't midden der gemeente en in onderling verkeer?

Zie, mijnheer, dat leeft in dezen tijd in zoovele harten, die nog bidden en begeeren voor Zijne kerk, die kerk (wij mogen het elkaar in deze dagen wel eens weer herinneren) waarop God zijne heerlijkheid legde, door de bekeering van duizende zielen, en die Hij wonderlijk geleid heeft, ten spijt van allen die Sion gram waren. God geve, aan al onze Herders en opzieners, en heel de gemeente, voor alles en boven alles, een gedurig aanhoudend gebed, om de milde uitstorting des Heiligen Geestes, tot bekeering van zondaren, in en buiten de gemeente, en tot opwassen en versterking des geloofs van al zijn volk, tot opscherping der liefde en der goede werken.

Met u biddende, dat de Heere al zijn volk brenge onder één band, beware Hij ons nochtans bij zijn woord; want als wij dat verlaten en vergeten, 's Heeren wonderen, het zou zijn dat we geen dageraad meer hadden.

Met hoogachting en broederlijke liefde tot al de betrokken broeders en zusters,

H. J. W. BAKKER JDz.

Groningen.

Maart, 5, '88.

N.B. *Het jaarboekje is geheel eigendom van den Uitgever. Wat hij er aan verdient of in plaatst doet hij onafhankelijk en op eigen risico. Voor al het andere zie men de stukken hier voor en vroeger.*

RED.

Br. en B. Bijbelgenootschap.

Aan de vrienden van de Bijbelverspreiding heb ik het genoegen mededeelen, dat de behoefte naar Gods woord in ons land en bij de Nederlanders buiten ons land niet afneemt. Niettegenstaande wij gedwongen waren de kortingen op onze Bijbels belangrijk in te krimpen, was de verkoop in het afgeloopen boekjaar niet minder.

1886. Bijb. 22 383, Test. 12.748, Ged. 5614.

1887. Bijb. 22.509, Test. 14.639, Ged. 3309.

Het verlies in het afgeloopen jaar bedroeg voor ons land c.a. f 11000. Onder de 22.383 Bijbels zijn circa 10000 schoolbijbels of n. 9 van onze prijslijst. Ik noem dezen Bijbel bizonder, omdat ik iets op mijn hart heb, dat ik bij deze gelegenheid wensch uittespreken. De stereotypen van dezen Bijbel zijn versleten en wij zijn genoodzaakt nieuwe koperen platen te laten maken. Dit is een groot werk waartoe een geheel jaar noodig is. De kosten zijn er f 6000. Het bestuur zoude het zeer wenschelijk achten, indien de Christenen in Nederland deze kosten zouden willen op zich nemen. Vele kleintjes maken een groote. Indien eens alle leden der Chr. Ger. Kerk voor dit doel 1 stuiver afzonderden, in elke gemeente zich iemand belastte deze stuivers te willen inzamelen en dan aan mij of br. de Geus inzenden, ik geloof, wij zouden een heel eindje opweg zijn. Hoe zoude het mij verblijden aan het noble bestuur te kunnen melden: de Chr. Ger. Kerk in Nederland en in Amerika of Zuid Africa heeft ons de Stereotypen voor den schoolbijbel geheel of gedeeltelijk ten geschenke gegeven Van deze platen kunnen wij c a. 25 jaar lang drukken.

Ik zoude de vrijheid niet genomen hebben zulk een verzoek aan de Christenen te richten, ik doe het echter hoofdzakelijk uit de volgende redenen:

Ten eerste, omdat het genootschap aan ons land sedert 45 jaren meer dan een millioen guldens heeft ten koste gelegd.

Ten tweede, weet ik en zie het iederen Vrijdag in de *Bazuin*, dat de broeders der Chr. Ger. Kerk gaarne geven voor alles wat op Kerk en het koninkrijk Gods betrekking heeft. Ik hoop en bid dat mijn verzoek in het hart moge dringen. Tot dusverre heb ik aan niemand dezen mijnen wensch uitgesproken, omdat het mij een lievelingsgedachte is, juist dit geschenk uitsluitend van de Christ. Ger. Kerk te ontvangen.

En hiermede geef ik deze zaak over aan Hem. die de harten neigt als waterbeken.

H. GRELINGER.

Britsch Buitenl. Bijb. Gen.

Utrecht, Maart 1888.

AAN DEN REDACTEUR VAN »*De Bazuin*"

Geen brieven enz. op Zondag.

Waarde Redacteur,

Aan de opwekkingswoorden in de laatste No. van *de Bazuin*, in zake Sabbatheiliging gaven ook wij gehoor. Wij lieten een lijst in ons dorp rondgaan, om op *den dag des Heeren* niets (noodzaak uitgezonderd) van de Posterij te ontvangen, met dit gevolg, dat 105 hoofden van huisgezinnen er op teekenden, om niet te ontvangen, tegen 26, die het bij het oude wenschten te doen blijven. Onze wensch en bede is, dat de ijver bij anderen, ook alhier begonnen, er velen moge verwekken, en gezegende vruchten moge afwerpen.

Na vriendelijke groete verblijven we hoogachtend,

Uw Dienstw. Dienaar en br.

B. EMMELKAMP.

Bierum, 15 Maart 1888.

Een vraag.

Hoe ondoelmatig, zeide N. dat de H.H. van de konferentie wel promiscue (*gezamenlijk*) malkander hebben willen ontmoeten, maar dat zij ons nu maar gaan splitsen door eerst de mannen van de C. G. kerk en later afzonderlijk die uit de Doleantie te willen ontfangen. Wie hier een gezonde reden voor kan opgeven wordt uitgenoodigd zulks te doen.

—

Opwekking tot gebed voor de heiliging van den Dag des Heeren.

De Secretaris van deze Vereeniging »The Sabbath Obsevance Prayer Union Society," Rev. *Alex. Campbell* te *Montrose* (Schotland) verzocht mij ook dit jaar de mededeelingen en opwekking tot gebed — zie beneden — bij de Christenen in Nederland te willen aanbevelen. Gaarne voldoe ik aan dit verzoek van dien onvermoeiden getuige voor de heiliging van Gods dag.

Dat ook in ons land het belang van »Zondagsrust" meer dan vroeger begint erkend

te worden, waardeeren wij gaarne. Veelmeer nog, dat de Vereen. tot *heiliging* van den Rustdag voortgaat te getuigen. Bizonder verblijdend is het, dat vele herders en leeraars, kerkeraden en gemeenten het wakend oog op de heiliging van 's Heeren dag gevestigd houden. Doch dat alles maakt deze opwekking van bovengen. Vereeniging, die hare leden heeft in vele landen, niet overbodig. Zelfs niet voor Engeland; veel minder voor Nederland!

Laat ons in de openbare godsdienstoefeningen, in vriendenkringen, in 't gezin en in de binnenkamer, medebidden met de duizendtallen broeders en zusters in alle landen. En niet alleen in de eerste week van *April*, maar ten allen dage zij getuigen en bidden bidden en getuigen voor de heiliging van Gods Naam en Dag, ons een behoefte des harten. Hij die in den hemel woont, hoort het gebed!

L. LINDEBOOM.

Kampen, 14 Maart 1888.

De Christ. bladen worden namens *Rev. Campbell* vriendelijk verzocht, deze opwekking te plaatsen en aan te bevelen, en een ex. van dat No. van hun blad aan ZEw. te zenden.

Gebedsvereeniging tot heiliging van den Dag des Heeren.

TIENDE ALGEMEENE SAMENKOMST TOT GEBED VOOR VOLKOMEN HEILIGING VAN DEN RUSTDAG,

(in elke plaats, waar men zich daartoe wil vereenigen). Van 1—8 April 1888.

Ex. 20 : 8 : »Gedenkt den Sabbatdag, dat gij dien heiligt."

Openb. 1. : 10 : Ik was in den geest op den op den dag des Heeren."

Math. 18 : 19 : »Indien er twee van u te samenstemmen op de aarde over eenige zaak, die zij zouden mogen begeeren, die zal hun geschieden van mijnen Vader, die in de hemelen is."

—

Een 21-jarig meisje

zegt de *Graafsch.* is te Zutphen aangehouden. Zij was weggeloopen uit het gesticht »*De goede herder*" bij Almelo. Zij werd naar het gesticht teruggebracht. Wij vragen: is dat gesticht een weldadigheids gesticht? en herinneren ons daarbij het aloude:

»*Weldaden worden niet opgedrongen.*"

Op het *Azijl Steenbeek* had men dan ook van meet af aan het beginsel aangenomen:

Niemand is verplicht hier te blijven, en zoo schoon bracht men dat daar in praktijk, dat men haar die weg wilde, ja dat wel afraadde en door de koorden der liefde in Christus zocht te binden, maar wanneer zij volhardde, haar zelfs kleeren en reisgeld medegaf om niet hulpeloos op straat te staan.

Nu, een enkelen keer is 't gebeurd, dat deze of gene weg wilde en daarbij ook volhardde, maar toch slechts een enkele. Ook gebeurde het soms dat zulk eene later terug kwam met verzoek om weer in ontferming te worden opgenomen.

Zie, zulke regelen, zulke wijze van handelen is de ware. Lees Luc. 15 tot opheldering der groote gedachte van het ook in dezen eenig ware, vrijwilligheids systeem.

—

Het stelsel á la Hare.

Het kiesstelsel moet zoo geregeld, dat elke partij uit het geheele Vaderland hare stem kan uitbrengen op haar geestverwant.

Zoolang de minderheden gebonden zijn aan een of ander district, kunnen er vele gelijkgezinden, zijn die zich echter nimmer kunnen laten vertegenwoordigen.

In vroegere jaren hebben wij 't dikwerf gezien, dat er twee à drie duizend stemmen op den Heer Groen v. Prinsterer werden uitgebracht en hij toch niet in de Kamer zitting kreeg, terwijl deze en gene met 4 à 600 stemmen er glansrijk doorkwam. »Hare"'s stelsel staat daar tegenover en is in zoover vooral in een klein land als het onze, het alleen billijke. En dan hebbe ieder vader van een huisgezin het stemrecht.

—

N. B.

In het *noodzakelijke* eenheid;
in het *niet noodzakelijke* vrijheid
in *alles* liefde.

Bij alles wat wij dezer dagen ontfangen en al of niet kunnen plaatsen, verblijdt ons het leven en de waakzaamheid van onze broederen.

Neen er *is* ook geen gevaar.

Waar van de eene of de andere zijde op iets middelmatigs aangedrongen wordt, daar is men de plank reeds mis.

Alles wat er en door wien, door persoon of blad in 't midden gebracht wordt is slechts gedachtenwisseling of diskussie.

RED.

—

Gaat het Ministerie?

De Bladen zeggen: dat het zijn ontslag heeft ingediend.

't Kan wel zijn, maar het deed het vroeger ook al wel, en bleef toch. Zoo zou 't wel weer kunnen gebeuren. Wij twijfelen echter niet dat het wenschelijk is, dat het nu maar optrekke.

—

Te Kampen gaf het zanggezelschap» *Hosanna*" 28 Maart weder eene uitvoering, onder leiding van haren direkteur, den heer de Waal, hoofdonderwijzer der Christ. School, ten voordeele dezer inrichting.

De direkteur en het gezelschap hebben zich naar hunne krachten loffelijk van hunne taak gekweten, en getoond, dat oefening kunst kweekt. Vooral het *Lobgesang*, het *Terzett* voor drie dames »Klokjes in de verte" en de Tenor-*Solo* »Ik weet mijn Verlosser leeft", maakten indruk op de hoorders. Dat ook deze poging goede gevolgen hebbe, vooral ter bevordering van het Christelijk gezang in huis, school en kerk.

Algemeene Vergadering.

»*Filippus.*"

De Algemeene Vergadering van het Gereformeerd Traktaatgenootschap »FILIPPUS" zal dit jaar, zoo de Heere wil, gehouden worden in de Nieuwe kerk der Chr. Ger. Gemeente (Keizersgracht) te Amsterdam, op *Donderdag* 24 Mei 1888. (Daags na »Jachin.")

Voorstellen voor deze vergadering gelieve men uiterlijk op 21 April e. k. te zenden aan den Secretaris, Ds. *S. A. van den Hoorn* te *Tiel*.

Het Bestuur.

»Filippus."

Ontvangen voor de gratis-traktaatverspreiding van:

J. O. te H.	. .	f 0,25
P. J. te H.	. .	» 0,25

Met blijdschap en dankbaarheid vermelden wij deze beide giften. Waarom? Omdat wij vreesden dat »Filippus" en de zoo noodige traktaatverspreiding werd vergeten; thans blijkt ons echter het tegendeel. Wie zendt ons verder eene gave; wie wil mede helpen aan de verspreiding en verbreiding des Evangelies? Die dit verlangt, zende ons daartoe eene bijdrage of worde lid van Filippus.

Nog iets. De enkele leden in Nd. Amerika en Transvaal worden vriendelijk verzocht de verschuldigde contributie over 1887 ons te doen toekomen en hun adres optegeven, ten einde hun de uitgaven behoorlijk te kunnen toezenden.

H. HOOFT Jz.
Penningmr. van »Fil."

Kampen, 22 Maart 1888.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontfangen:

Door D. Wolvius te Bedum van de Chr. Jongel. Ver. aldaar f 15,—

Reeds vreesden we niets te kunnen vermelden, toen we heden verblijd werden met deze milde gift, waarvoor we hartelijk dank zeggen, aan de Jongelings ver. te Bedum. Mogen velen ons »Tehuis" blijven gedenken!

Namens het bestuur,
JS. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 28 Mrt. '88.

Voor het Militair Tehuis te Kampen.

In dank ontvangen van

E. J. Koppe van het jaarfeest der Chr. J. v. te Gasselternijeveen f 3.67

H. SCHELTENS,
Penningm.

Boekaankondiging.

1. *Pontius Pilatus.*

Een studie door prof. Woltjer lazen wij met uitstekend genot voor ons zelven, en wenschen deze Brochure in veler handen.

—

2. *Dagen van goede Boodschap,*

met goede Vrijdag door Dr. A. Kuyper, is No 2 der 4 stukken die vroeger reeds werden toegezegd. Op deze 185 blz. vindt men 13 stukken voor den goeden Vrijdag en 16 voor den Paasch-morgen aangekondigd, hetwelk besproken op een wijze waarvan de S. zegt:

»De overdenkingen voor den *Goeden Vrijdag*, zijn slechts als dagen om tot de heerlijkheid van den *Paaschmorgen* te komen."

Ruste 's Heeren zegen rijkelijk op beide.

A. B.

Verbetering.

In mijn opstel over Efeze 3 : 19*a*, *in de vorige Bazuin komen een paar zinstorende foutcn voor: Bladz*, 2 1*ste kol. regel* 10 *van boven staat: zij draagt de zon'e, moet zijn: zij draagt den zondaar; regel* 19 *v. o. staat Christus, moet zijn Christen; regel* 6 *v. o. staat eenig, moet zijn eeuwig.*

NOTTEN.

Korrespondentie.

De Inzenders van advertenties worden beleefd verzocht die zooveel mogelijk te adresseeren aan den drukker te Kampen, in plaats van aan den Uitgever te Winterswijk.

Z. V. Niet geschikt.

Daar ik meende het II van Ds. Wielenga *en III* van Ds. Lindeboom *thans te moeten plaatsen, moet veel daarom uitgesteld.*

RED.

ADVERTENTIEN.

Heden werden wij verblijd door de zeer voorspoedige geboorte van een welgeschapen **dochter.**

H. SIERTSEMA, v. d. m.
S. P. SIERTSEMA—LEGROM.

HIJKEN, 22 Maart '88.

Door Gods goedheid voorspoedig bevallen van een welgeschapen **Zoon** J. H. BRANDT, geliefde Echtgenoote van

P. KOSTER.

ZEGWAART, 24 Maart '88.

Door Gods goedheid voorspoedig bevallen van eene **dochter** A. VAN PELT, geliefde Echtgenoote van

G. VETTEN.

ZWIJNDRECHT, 26 Maart 1888.

---

1 Samuel 7 : 12.

Heden mochten onze geliefde Ouders

TIEMEN KOK Az.

EN

AALTJE VAN DER VEGTE,

hun **25-jarig Huwelijk** herdenken. De Heere zij geloofd!

Hunne dankbare kinderen,

MASTENBROEK, 16 Maart '88.

D. V.

2 April 1888.

Veertigjarige Echtvereeniging

van

A. S. ENTINGH,
Predikant te Rotterdam

EN

J. GROENEWOUD.

Zacht en kalm, doch geheel onverwacht, ontsliep heden in haren Heiland, onze geliefde Zuster en Tante

Geertje Strating,

in den ouderdom van ruim 54 jaar.

Haar leven was van jongs af lijden, doch nu, ontslagen van de gevolgen der zonde, juicht zij voor Gods troon. Dit troost ons.

Uit aller naam,
JAKOB STRATING.

FRAAMKLAP, 12 Maart '88.
Gem. Middelstum.

Deze kennisgeving aan vrienden en bekenden, wegens omstandigheden, eerst heden geplaatst.

Heden overleed na een langdurig, doch geduldig lijden, tot diepe droefheid van mij en mijne kinderen, mijne geliefde en onvergetelijke Echtgenoote

JANNA LANTINGA,

in den ouderdom van ruim 68 jaren, waarvan ik bijna 40 jaren in een gelukkigen echt met haar vereenigd mocht zijn.

Zij was mij eene trouwe gade en hare kinderen eene zorgdragende moeder. De gedachte, dat zij mij slechts is voorgegaan in de eeuwige heerlijkheid, geeft troost in mijne diepe smart. Psalm 73 : 12.

Mede namens mijne Kinderen en Behuwdkinderen,

M. REENDERS.

WARFUM, 22 Maart 1888.

Heden ontsliep zeer zacht, in in zijnen Heer en Heiland, mijne geliefde Echtgenoote en der kinderen liefdevolle Vader

Arie de Roode,

in den leeftijd van 45 jaren en 8 maanden.

Wat ik met mijn kinderen in hem verliezen, kunnen alleen zij beseffen, die den overledene van nabij gekend hebben.

Evenwel zij dit mijne troost: in de zalige opstanding van het volk des Heeren, hem, die mij hier is voorgegaan, te zullen aanschouwen, niet als man, maar als broeder in Christus.

Uit aller naam,
Wed. A. DE ROODE
H. TOLLIG.

SCHIEDAM, 23 Maart 1888.

Heden leed onze Kerkeraad en Gemeente een gevoelig verlies. In de kracht des levens werd op het onverwachts onze geliefde broeder Diaken

A. de Roode,

door den dood ons ontrukt. Met geheele toewijding was hij 5 jaren in de bediening werkzaam. Onze Zondagschool, Knapen- en Jongelings-vereeniging verliezen in hem een ijverig Onderwijzer en een machtigen steun. Als wees in onze gemeente groot gebracht, had hij eene goede plaats in veler hart. Hij is de ruste ingegaan die overblijft voor het volk van God. De gedachtenis des rechtvaardigen zal in zegening zijn.

Namens den Kerkeraad.
N. GROENEWEGEN,
Scriba.

SCHIEDAM, 23 Maart 1888.

Heden werd ons ouderhart op nieuw gewond, doordien het den Heere behaagde de jongste onzer lievelingen, in den ouderdom van ruim een half jaar tot zich te nemen.

J. GROENEWEGEN.
M. GROENEWEGEN—EDSKES.

RUINERWOLD,
27 Maart 1888.

Met dezen betuig ik mijnen hartelijken **dank** aan allen, die hunne deelneming getoond hebben in het verlies mijner dierbare Echtgenoote.

G. VAN DER BEEK.

HAARLEMMERMEER, 1888.

Voor de vele en verkwikkende bewijzen van belangstelling, bij het overlijden van ons lief kind, betuigen wij aan allen onzen hartelijken **dank**.

L. G. GORIS
en Echtgenoote.

LANGESLAG, 26 Maart 1888.

Voor de vele bewijzen van belanglangstelling, ondervonden bij het overlijden van onzen geliefden Broeder, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

Uit aller naam,
A. DE JONG Az.

ALMKERK, 28 Maart 1888.

Kleermakerij.

Magazijn

VAN HOEDEN EN PETTEN.

Ontvangen een groote sorteering nieuwe modellen **zijden-, filten-,** en andere soorten **heeren-, jongeheeren,** en **kinderhoeden,** en **flambards,** alsmede de nieuwe modellen van HEERENKLEEDING.

Laagst mogelijke prijzen.

Aanbevelend,

H. BLOK Jr.,
TAILLEUR.

GROOTRAND — SNEEK.

Pomade Duptrain.

Een aloud (geen nieuw) proefhoudend middel tegen het **uitvallen der haren** en tevens **sterke groeibevordering,** in Potjes met Gebruiksaanwijzing voor f 1,75, en f 2,00 b/d. Stad franco d/h. geheele Rijk, bij

W. H. VERMOEFF,
Mr. Barbier, Kampen.

S. V. P. duidelijk Adres Postwissel.

J. PROPER

Orgelmaker te Kampen,

vervaardigt nieuwe

KERKORGELS

in de nieuwste uitvoering en billijkste prijzen; tevens voorhanden **Amerikaansche Orgels, Piano's** enz. Alle **instrumenten** worden franco en onder **5-jarige garantie** geleverd.

Ontvangen:

de **nieuwe** ENGELSCHE en FRANSCHE STOFFEN voor **Heeren-** en **Kinderkleeding.**

L. DE VRIES HZN.

GRONINGEN, N. Z. A.-kerk.

Bij J. H. KNIERUM te Gorkum verscheen:

het derde Duizendtal

VAN

DE ONRECHTVAARDIGE RENTMEESTER

LEERREDE over Lucas 16 : 1—12.

DOOR

P. BIESTERVELD

Pred. b/d. Chr. Ger. Gem. te Gorkum.

Prijs 15 cents.

ZONDAGSCHOOLBESTUREN.

NAAR JERUZALEM, OF HET PASCHA DER ISRAËLIETEN, is de titel van een nieuw, degelijk Paaschboekje voor Kinderen.

Dit boekje (24 bladzijden en 1 plaatje, in geïllustreerden omslag) kost 10 Ct., bij getallen minder. Vraagt ter inzage, alsmede de *Tractaatjes met plaatjes*, enz., bij A. H. v. ANDEL Jz., Gorinchem. Alles zeer geschikt voor 't

Paaschfeest.

BERICHT.

Wederom zijn van de beroemde

Amerikaansche Orgels

VAN

SMITH EN WORCESTER

71 stuks onderweg. Reeds 38 orgels zijn gearriveerd. De verscheidenheid in stijlen en prijzen was nog nimmer zoo groot. Vooral de vele nieuwe soorten munten zeer uit.

Onze handel is uitsluitend in AMERIKAANSCHE ORGELS en de groote sorteering instrumenten voor **Huis, School, Zaal** en **Kerk** is bepaald eenig te noemen in Nederland. *De nieuwe CATALOGI worden op aanvrage franco toegezonden.*

ALLEEN de **SMITH**-Organs werden reeds op **260 maal** bekroond. — **En gros-** en **detailverkoop.** — **Export.**

Hoofd-Agent voor geheel het vasteland van Europa:

MAR. BREEBAART,

DAMRAK 23, AMSTERDAM.

De bestelde INSTRUMENTEN worden zoo spoedig mogelijk afgezonden.

Bij **Zalsman** te *Kampen* komt van de pers:

HET PAASCHFEEST EN UWE BELIJDENIS.

Een woord tot jongere en oudere leden onzer Gereformeerde kerken,

DOOR

W. J. de Haas,
Predikant te Hattem.

47 bladz. 20 cent.

Wie 4 blauwe postzegels zendt aan den uitgever, ontvangt het per keerende post franco thuis.

Paaschfeest.

Heden verscheen:

P. J. Kloppers. »Wat doet gij voor mij?" 2e druk.
Prijs 12½ cent, 25 ex. f 2.75, 50 ex. f 4.75, 100 ex. f 8.50

EN

P. J. Kloppers. »Gekocht met zijn bloed." 2e druk.
Prijs 20 cent, 25 ex. f 4.25, 50 ex. f 8.—, 100 ex f 15.—

Bovenstaande werkjes, die bij den 1en druk zeer gunstig werden gerecenseerd, worden voor uitdeeling bij het a. s. Paaschfeest ten zeerste aanbevolen.

HARDERWIJK. A. BERENDS.

Van wege het Gereformeerd Traktaatgenootschap »FILIPPUS" is bij den uitgever J. DEN BOER te Breukelen verschenen:

No. 89. **Maakt rijkdom gelukkig?** (Voor kinderen Prijs ½ Ct.
No. 90. **Een rijke arme** » ½ »
No. 91. **Het schaapje** » ½ »
(No. 90. **is op gekleurd papier gedrukt, en van een plaatje voorzien.**)

ZALSMAN te *Kampen* geeft uit:

DENKT AAN UWE BELIJDENIS.

Een woord aan jeugdige leden der gemeente, na het afleggen hunner geloofsbelijdenis.

DOOR W. H. GISPEN.

Prijs 25 cent; 10 Ex. à 22½ Ct.; 25 Ex. à 20 Ct.; 50 Ex. à 17½ Ct.; 100 Ex. à 15 Ct.

Het priesterschap der belijders.

Een woord bij het afleggen der Geloofsbelijdenis.

DOOR S. A. VAN DEN HOORN.

Prijs 10 Cent.

Nog enkele exemplaren zijn voorhanden van het

CHRISTELIJK GEDENKBOEK.

OVERDENKINGEN VOOR IEDEREN DAG DES JAARS,

uit de werken van

ERSKINE, NEWTON, AUGUSTINUS, SHEPPARD, MARSHALL, BOGUE, OWEN,

en anderen, verzameld

DOOR

Ds. C. C. CALLENBACH,

440 bladzijden, groot octavo. Vroegere prijs f 1.50. Tegen postwissel à 90 cent, waarop vermeld staat: Dagboek, wordt het thans franco verzonden door den Boekhandelaar BULENS te *Winterswijk.*

Snelpersdruk van Zalsman te Kampen.